HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני׳ נפל הבית עליו ועל אשתו פטור. ואין לה כנגד ממנו: **יורשי הבעל.** אבל לו לחיי לו בניו מפני לחמת: **אשה מפני אשתו.** ואין ליורשי אשה כלום בכל נכסים שהרי הבעל מת לחיי ויורש את אשתו קודם מותו: **יורשי האשה.** קרוביה ממשפחת אביה [ו](ואחרי כן מתה היא וירשו בכל נכסיה): נכסי מלן ברזל והיא נדוניא דהנעלת ליה ונכתבה בכתובה ומנה ומאתים ותוספת ונכסי מלוג שלה: **כ״ש יורשי האשה שיטלו נכסים שהקנתן.** בגמ׳ מפרש במתניתין מי הלכך לאו לקמיה קאי אלא ס״ג וכתובה בחזקת יורשי הבעל והני נכסים דקתמני ב״ה הן נכסי מלן ברזל שהכניסה מביתה לבית בעלה ושמהן נכתבה בכתובתה ומחריותם עליו אם פיתתו לו ואם הותירו לו: **וכתובה בחזקת יורשי הבעל.** מנה ומאתים ותוספת [ז]שמוכר הבעל לאחר ליתנן [ח]לה בלכך מספק לה תוליגלו מחזקת הבעל ומחזקת יורשים: **נכסים הנלנסים ויוצאים עמה.** הן נכסי מלוג שנפלו מביתה לבית בעלה ואין לאחרים בהן כלום: **מחזקת יורשי האב.** גמ׳

מתני׳ נפל הבית עליו ועל אשתו יורשי הבעל אומרים אשה מתה [ט]ראשון ואחר כך מת הבעל יורשי [י] אשה אומרים בעל מת ראשון ואחר כך מתה אשה בית שמאי אומרים יחלוקו ובית הלל אומרים [א]נכסים בחזקתן כתובה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב:

גמ׳

נפל הבית עליו ועל אשתו. למ״ד בגמרא במחזקת יורשי האשה חלוקין אם מת בעל תחילה נכסים הנכנסים והיוצאין עמה ולמ״ד במחזקת יורשי הבעל חלוקין אם מתה תחילה ואיכא למימר דלא פליגי אלא בהני נכסים שלה דנכתבו בכתובה [ב]כדפרישית בסמוך: **ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן.** קשיא לר״י מ״ש דהכא חלוקין נכסים במחזקתן ומפרש בגמ׳ במחזקת יורשי האשה ואילו בסיפא תנן נפל הבית עליו ועל אשתו אין מוציאין זה מיד זה ואלו ואלו מודיעים שיחלוקו ואמאי הוה ליה למימר (ג) כמו שם נכסים במחזקתן דהיינו במחזקת יורשי האשה כדפי׳ בגמרא ומירץ ר״ת דהתם בשלמא ס״ל ירושת הבעל מתקנת חכמים אבל ירושת האשה מן התורה היא ולא מחזקינן ליורשי הבעל אלא בנכסים שהיו לה בשעת מיתה ולא בנכסים שנפלו לה אחר מיתה ולפי זה ניחא נמי דקתני בסיפא אין מוציאין זה מיד זה דמשמע דכל אחד מוציא מיד חבירו ולא קתני אין מוציאין אותו מיד יורשיו דאין יורשי הבעל יכולין להוציא מיד יורשי האשה ולא יורשי האשה מיד יורשי הבעל ולפי זה ניחא נמי דקתני ואלו ואלו מודיעים שיחלוקו דמשמע דכל אחד מודיע לחבירו שיחלוקו עמו ולא קתני שיחלוקו עמו ואין לומר דמיירי שהיו בידם שניהם ביחד דא״כ אין לשון מודיעים שיחלוקו מתאים דמשמע שהודיעו לו אחר שנתחייב אביהם. רש״י

נפל הבית הלל אומרים נכסים בחזקתן. קשיא לר״י מ״ש דהכא חלוקין נכסים במחזקתן ומפרש בגמ׳ במחזקת יורשי האשה ואילו בסיפא תנן נפל הבית עליו ועל אשתו אין מוציאין זה מיד זה ואלו ואלו מודיעים שיחלוקו ואמאי הוה ליה למימר (ג) כמו שם נכסים במחזקתן דהיינו במחזקת יורשי האשה כדפי׳ בגמרא ומירץ ר״ת דהתם בשלמא ס״ל ירושת הבעל מתקנת חכמים אבל ירושת האשה מן התורה היא ולא מחזקינן ליורשי הבעל אלא בנכסים שהיו לה בשעת מיתה ולא בנכסים שנפלו לה אחר מיתה ולפי זה ניחא נמי דקתני בסיפא אין מוציאין זה מיד זה דמשמע דכל אחד מוציא מיד חבירו ולא קתני אין מוציאין אותו מיד יורשיו דאין יורשי הבעל יכולין להוציא מיד יורשי האשה ולא יורשי האשה מיד יורשי הבעל ולפי זה ניחא נמי דקתני ואלו ואלו מודיעים שיחלוקו דמשמע דכל אחד מודיע לחבירו שיחלוקו עמו ולא קתני שיחלוקו עמו ואין לומר דמיירי שהיו בידם שניהם ביחד דא״כ אין לשון מודיעים שיחלוקו מתאים דמשמע שהודיעו לו אחר שנתחייב אביהם. רש״י

נפל הבית עליו ועל אשתו. פירש בקונטרס אפילו מתו שניהם ביחד ואין יורשי אחד מהם יכולין לבוא בדין עם יורשי חבירו ולא נהירא דאם כן מאי פריך בגמרא מאי שנא מהא דתנן נפל הבית עליו ועל אשתו אין מוציאין זה מיד זה ואלו ואלו מודיעים שיחלוקו ומשני הא מני ר׳ יוחנן היא דאמר בחזקת יורשי הבעל ור״ל אמר יחלוקו. יבמות נח. מוד״ס וכ״ה. ג[ד]מדקתני יחלוקו יורשי בעל עם יורשי האב אלמא יורשי האב עיקר. מוס׳ יבמות יומא פה: ד. דהיכם כבר היה מוחזק בנכסים קודם מיתתה משעת מיתת אחיו שהוא יורש. תוספות פ: מוד״ס נכסים. ה. אפי׳ למ״ד קנין פירות כקנין הגוף דמי לא חשיב בהכי (נכסי מלוג) קנין כספו כיון שאין הגוף שלו. יבמות סו. מוד״ס גמרא. ט. [ד]השתא דקאמר נכסים בחזקתן הרי הוא כמפרש הטעם כי זו היא חזקה הראויה להם, דהיינו נכסי צאן ברזל חזקת הבעל משום דאם פתחו פתחו לו ואם הותירו הותירו לו וגם היה יכול למכרן אבל גבי כתובה הטעם פשוט למה הן בחזקת יורשי הבעל ולא הנדרך לומר בה נכסים בחזקתן. טיטוס מקונקא כסא מוס׳ הל״ש. י. ואפי׳ מתה האם ראשונה. ריטב״ם יבמות נח. יא. יורשי הבן דהיינו אחין מאביו ספק כי אם מתה האם אחרונה אין להם כלום שאין הבן יורש אמו בקבר. סס. יב. מחמת הודאת חבירו. סס.

רבינו גרשום

וחזר ולוה ושוב קנה ומכר דהרי השבח שהשביח לוקח דמי כאילו השביחו לוה ומכרו ללוקח שברשות המלוה השביחו שהיתה משועבדת לו. וקתני כשהוא גובה הלוקח מן המוכר גובה הקרן מנכסים משועבדים ואת השבח מנכסים בני חורין דמשמע דכל השבח יגבה ממנו ואם איתא דהיכא דכתב לתרוייהו מלרן יחלוקו אי הכי אמאי גובה הלוקח השבח כולו ממוכר חצי השבח בלבד היה לו לגבות ממנו דהאי שבח שהשביח לוקח דמי כמו שהשביחו מוכר ומכרו ללוקח והיינו דאיקני ומכר. ולוקח גופיה כמלוה הוא דהא כתב לו דאיקני ולמלוה נמי כתב לו דאיקני והאי שבח מכר הוא ואם איתא דיחלוקו אמאי טורף האי בעל חוב השבח כולו וחציו בלבד היה לו לטרוף מן השבח והלוקח דכמלוה הוא היה לו לתפוס נמי חצי מן השבח לעצמו וחצי האחר שטרף לו בע״ח היה לו לגבות מן המוכר ולא יותר. ומשני מאי גובה נמי חצי שבח ולעולם

עין משפט נר מצוה

קם א מיי׳ פ״ה מהל׳ נחלות הל׳ ו סמג עשין לו טוש״ע חו״מ סי׳ ל סעיף ו׳:

מוסף תוספות

א. משום שהיורשין באין לירש אותה מחמת הבעל הם באים ולא מחמתה ונכסים שלה היו ובחזקת הבאים מכחה הם עומדין לפיכך הם של יורשי אשה. [מע״ץ ממלמות. ב. לפיכך לא החזיקום בחזקת האם. יבמות נח. מוד״ס וכ״ה. ג. לפי שאין הבנים יכולים לישבע שבועה זו שנתחייב אביהם. רש״י שבועות מא. ד. ואע״ג דתקון רבנן שלא יפרע אלא בשבועה ממון גמור הוא להוריש לבניו. רש״י שבועות מז: ה. פי׳ ב״ה דקאמרי נכסים בחזקתן דהיינו נכסי צאן ברזל שהן בחזקת בעל ואע״ג דאיכא נכסי מלוג שהן בחזקת יורשי האשה כדאמרינן לעיל נפל הבית עליו ועל אשתו אין מוציאין זה מיד זה ואלו ואלו מודיעים שיחלוקו ואמאי הוה ליה למימר כמו שם נכסים במחזקתן דהיינו במחזקת יורשי האשה כדפי׳ בגמרא ומירץ ר״ת דהתם בשלמא ס״ל ירושת הבעל מתקנת חכמים אבל ירושת האשה מן התורה היא ולא מחזקינן ליורשי הבעל אלא בנכסים שהיו לה בשעת מיתה ולא בנכסים שנפלו לה אחר מיתה ולפי זה ניחא נמי דקתני בסיפא אין מוציאין זה מיד זה דמשמע דכל אחד מוציא מיד חבירו ולא קתני אין מוציאין אותו מיד יורשיו דאין יורשי הבעל יכולין להוציא מיד יורשי האשה ולא יורשי האשה מיד יורשי הבעל ולפי זה ניחא נמי דקתני ואלו ואלו מודיעים שיחלוקו דמשמע דכל אחד מודיע לחבירו שיחלוקו עמו ולא קתני שיחלוקו עמו ואין לומר דמיירי שהיו בידם שניהם ביחד דא״כ אין לשון מודיעים שיחלוקו מתאים דמשמע שהודיעו לו אחר שנתחייב אביהם. רש״י

גליון הש״ס

תום׳ ד״ה ובית כו׳ ופרוך נמי מבייתא דמוכר בב״ש לישני ליה בגון שייחד. תמוה לי דהא כתן בריש״ע קתני שהלך וגופו בשבוח. כרי דמיירי במקום שנהוג שבוח ומוכח דמיירי בלא שבוח. ייחד ועיע״ג: **בא״ד** אלמנה שתפשה. לא זכיתי להבין דלמאי נריכים להקדמה זו ואף אם היה מהני תפיסה מחיים מ״מ ימות שמת תפיסה ומהני בחיים תפיסה ונפרעה מהם ונראה לפרוש עתה בתוס׳ ועיע״ג: **בא״ד** רב לא מנב. מחוסר ביאור מה לחיים מהתם לחתם דתפיסה מחיים:

הגהות הב״ח

(א) במשנה יורשי האשה: (ב) תום׳ ד״ה נפל וכו׳ ועל אשתו וכו׳ כדאפרש בסמוך: (ג) ד״ה ובית הלל וכו׳ הוה ליה למימר נמי התם: (ד) **בא״ד** מיהו מלי למימר דרישא: (ה) **בא״ד** לטעם דמחתא קודרה למה ס״ל ומיהא לא משמע: (ו) **בא״ד** שדקו התם שתמות קודם וכו׳ הוי פרעונות. ר״ב הכי פיתח ר״פ י״ג: (ז) **בא״ד** בחזקתו לפי שהוא עתיד: (ח) ד״ה ובית הלל וכו׳ שהחציו במחזק יורשי האשה אין להקשות לוס מההיא דלעי לחם: (ט) **בא״ד** אבל ר״ל דהיכא דהעמד ליה בעל כרחו ומשמע דלא מהני אלא בשבועה ולא בתפיסה: (י) **בא״ד** ומשו׳ דלא ניחא ליה דלא ליתי לידי הוצאה דמשום. ר״ב מימה לפי דעת התום׳ ס״ב נראה לקיים משום כר קפדת דימלוקו קאמר מהכא דלעי לחם מורים שבועה לבניו דמסתמא לא פליג ארב ושמואל דלעי חם ויחלוקו. ר״ב הר׳ שמעון אחי אשתיר ולפ״ז הר׳ לבניו דמסתמא לא פליג ארב ושמואל דלעי חם ויחלוקו ולפ״ז ניחא נמי דקתני בסיפא אין מוציאין זה מיד זה דמשמע דכל אחד מוציא מיד חבירו ולא קתני אין מוציאין אותו מיד יורשיו דאין יורשי הבעל יכולין להוציא מיד יורשי האשה ולא יורשי האשה מיד יורשי הבעל ולפי זה ניחא נמי דקתני ואלו ואלו מודיעים שיחלוקו דמשמע דכל אחד מודיע לחבירו שיחלוקו עמו ולא קתני שיחלוקו עמו ואין לומר דמיירי שהיו בידם שניהם ביחד דא״כ אין לשון מודיעים שיחלוקו מתאים דמשמע שהודיעו לו אחר שנתחייב אביהם. רש״י

(א) ר״ל דהיכא דהעמד ליה בעל כרחו ומשמע דלא מהני אלא בשבועה ולא בתפיסה: (ב) **בא״ד** לחתום זה הספק ולפי דקאמר לעיל נפל הבית עליו ועל אשתו יורשי הבעל יורשי האשה ואין לה כתובה דהבעל יורש אשתו ומכונא בחזקת בעל קאי. ויורשי האשה אחזיה מכחה דהיינו דאיכא למימר דלא ניחא ליה בהכי ואפי׳ הכי אמאי גובה הלוקח השבח כולו ממוכר חצי השבח בלבד היה לו לגבות ממנו דהאי שבח שהשביחו לוקח דמי כמו שהשביחו מוכר ומכרו ללוקח והיינו דאיקני ומכר. ולוקח גופיה כמלוה הוא דהא כתב לו דאיקני ולמלוה נמי כתב לו דאיקני והאי שבח מכר הוא ואם איתא דיחלוקו אמאי טורף האי בעל חוב השבח כולו וחציו בלבד היה לו לטרוף מן השבח והלוקח דכמלוה הוא היה לו לתפוס נמי חצי מן השבח לעצמו וחצי האחר שטרף לו בע״ח היה לו לגבות מן המוכר ולא יותר. ומשני מאי גובה נמי חצי שבח ולעולם

יחלוקו: נפל הבית עליו ועל אשתו יורשי הבעל אומרים האשה מתה ראשון. ואין לה כתובה דהבעל יורש אשתו ומכונא בחזקת בעל קאי. יורשי האשה אחזיה מכחה דהבעל מת ראשון. ב״ש אומרים יחלוקו בין עיקר הכתובה מאתים או מנה ובין התוספת דהיינו נכסי צאן ברזל שקבל עליו באחריות ובין הנכסים הנכנסים והיוצאין עמה בגון נכסי מלוג שלה שהבעל לא קבלן באחריותו:

ח) עי׳ לקמן בסוגיא ופ״ע ותוכי דל״ל על מי שהיה ממחזק בהן: וכתוכה. דהיינו מאתים או מנה ותוספת במחזקת יורשי וכו׳.

מנה וכתובה דהיינו תוספת במחזקת יורשי הבעל משום דבחזקת הבעל קיימי קודם דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים: ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה במחזקת יורשי האב. ואם אתה אומר נכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי הבעל היתה אשתו מוחזקת בהן בנכסי מלוג שלה שהבעבל לא קבלן באחריותו: